

ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს

მეხუთე სექციის გადაწყვეტილება

საქმე „ხავშაბოვა საქართველოს წინააღმდეგ“

(საჩივარი N 26134/19)

სტრასბურგი

2023 წლის 29 ივნისი

მე-6 მუხლის 1-ელი პუნქტი (სისხლის სამართალი) და მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის (c) და (d) ქვეპუნქტები • საქმის სამართლიანი განხილვა • მომჩივნის დაცვის უფლებებზე მნიშვნელოვნად იმოქმედა იურიდიული დახმარების ფარგლებში ადვოკატის დანიშვნამ და მისმა მონაწილეობამ მოწმეთა დაკითხვაში ისე, რომ მომჩივანმა არ იცოდა ამის შესახებ • არ არსებობს ბრალდების მხარის იმ მოწმეთა გამოუცხადებლობის საპატიო მიზეზი, რომელთა ჩვენებებიც გადაწყვეტი იყო მომჩივნის მსჯავრდებისთვის • არასაკმარისი საპირწონე ფაქტორები • საექვო მთლიანობაში საქმისწარმოების სამართლიანობა

ეს გადაწყვეტილება საბოლოო გახდება კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტში განსაზღვრული გარემოებების შემთხვევაში. ის შეიძლება დაექვემდებაროს რედაქციულ შესწორებას.

საქმეზე „ხავშაბოვა საქართველოს წინააღმდეგ“

„ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს“ (მეხუთე სექცია) პალატამ შემდეგი შემადგენლობით:

კარლო რანზონი, თავმჯდომარე,
ლადო ჭანტურია,
სტეფანი მოურუ-ვიქსტრომი,
მარია ელოსეგი,
მატიას გიომარი,
კატერინა შიმაჩკოვა,
მიკოლა გნატოვსკი, მოსამართლეები,
და მარტინა კელერი, სექციის განმწესრიგებლის მოადგილე,

გაითვალისწინა რა:

საჩივარი (N 26134/19) საქართველოს წინააღმდეგ, რომელიც შემოტანილია სასამართლოში „ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენციის“ (შემდგომში „კონვენცია“) 34-ე მუხლის საფუძველზე, საქართველოს მოქალაქის, ქ-ნი ანჟელა ხავშაბოვას (შემდგომში „მომჩივანი“) მიერ, 2019 წლის 6 მაისს;

გადაწყვეტილება საჩივრის შესახებ ეცნობოს საქართველოს მთავრობას (შემდგომში „მთავრობა“);

მხარეთა მოსაზრებები;

2023 წლის 6 ივნისის დახურული თათბირის შემდეგ,

გამოიტანა შემდეგი გადაწყვეტილება, რომელიც იმავე დღეს იქნა მიღებული:

შესავალი

1. საჩივარი ეხება სასარჩელო მოთხოვნებს კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის (c) და (d) ქვეპუნქტების საფუძველზე, მომჩივნის წინააღმდეგ წარმოებული სისხლის სამართლის პროცესის სავარაუდო უსამართლობასთან დაკავშირებით, იურიდიული დახმარების ფარგლებში დანიშნული ადვოკატის წინასასამართლო გამოძიებაში მონაწილეობის გამო ისე, რომ მომჩივანმა არ იცოდა ამის შესახებ, და იმ ფაქტის გათვალისწინებით, რომ მას არ მიეცა ბრალდების მხარის მოწმეების დაკითხვის შესაძლებლობა.

ფაქტობრივი გარემოებები

2. მომჩივანი დაიბადა 1959 წელს და ცხოვრობს ბათუმში. მომჩივანს წარმოადგენდა ბ-ნი დ. ჯაფარიძე, ადვოკატი, რომელიც საქმიანობას ახორციელებს ბათუმში.

3. საქართველოს მთავრობას წარმოადგენდა სახელმწიფო წარმომადგენელი იუსტიციის სამინისტროდან, ბ-ნი ბ. მამაშვილი.

4. საქმის ფაქტობრივი გარემოებები შეიძლება შეჯამდეს შემდეგნაირად:

I. 2016 წლის 26 ივლისის ინციდენტი და წინასასამართლო გამოძიება.

5. გამოძიების მასალების მიხედვით, 2016 წლის 26 ივლისს მომჩივანმა ფიზიკური შეურაცხყოფა მიაყენა აზერბაიჯანის მოქალაქეს, გ.მ.-ს, რომელსაც იმ დროს დაქირავებული ჰქონდა მომჩივნის ბინა ბათუმში. სავარაუდოდ ინციდენტს შეესწრო მომჩივნის და (გ.მ.), დედა (ზ.მ.), ძმა (მ.მ.) და ნათესავი (კ.ს.). იმავე დღეს, აღნიშნულ ინციდენტთან დაკავშირებით დაიწყო გამოძიება სისხლის სამართლის კოდექსის 125-ე მუხლის საფუძველზე (ცემა). გ.მ.-ს ჩაუტარდა სამედიცინო შემოწმება, რომლის შედეგადაც დადგინდა, რომ მას აღენიშნებოდა 1.8 სმ x 2 სმ ზომის სისხლნაჟღენთი მკერდის არეში. მოგვიანებით, იმავე დღეს და მომდევნო რამდენიმე დღის განმავლობაში, ის და ოთხი სხვა მოწმე გამოიკითხნენ გამომძიებლის მიერ ინციდენტის გარემოებებთან დაკავშირებით. მომჩივანმა და მისმა დედამც მისცეს ჩვენებები, რომლის დროსაც დაადასტურეს, რომ ადგილი ჰქონდა ჩხუბს, მაგრამ განაცხადეს, რომ გ.მ.-მ მიაყენა მათ შეურაცხყოფა.

6. 2016 წლის 27 ივლისს მომჩივანს ჩაუტარდა სამედიცინო შემოწმება, რომლის შედეგადაც დადგინდა, რომ მას აღენიშნებოდა რამდენიმე სხვადასხვა ზომის სისხლნაჟღენთი მარცხენა მკლავის, მარჯვენა იდაყვის, მარჯვენა წვივის და მარცხენა ტერფის არეში.

7. 2016 წლის 31 ივლისს იურიდიული დახმარების რეგიონული ბიუროს ხელმძღვანელმა გამოძიების მსვლელობის პერიოდში და პირველი ინსტანციის სასამართლოს წინაშე მომჩივნის ინტერესების წარმომადგენლად დანიშნა ადვოკატი ლ.რ. მთავრობის განმარტების თანახმად, მომჩივანს სჭირდებოდა სავალდებულო იურიდიული წარმომადგენლობა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 45-ე მუხლის (ბ) პუნქტის შესაბამისად, რადგან მან არ იცოდა ქართული ენა. საქმის მასალებიდან არ არის ნათელი, გადაეცა თუ არა მომჩივანს ზემოთ აღნიშნული გადაწყვეტილების ასლი ან იყო თუ არა ის ოფიციალურად ინფორმირებული, და თუ იყო, როდის მოხდა მისი ინფორმირება იურიდიული დახმარების სქემის შესაბამისად მის საქმეზე ადვოკატად ლ.რ.-ს დანიშვნის შესახებ.

8. 2016 წლის 1 აგვისტოს მომჩივანს ოფიციალურად წაუყენეს ბრალი თარჯიმნის და ლ.რ.-ს თანდასწრებით. ბრალის წაყენების შესახებ შესაბამისი პროცედურული გადაწყვეტილება შეიცავდა ბრალდებულის უფლებების ჩამონათვალს, მათ შორის, ადვოკატის ყოლის უფლებას. გადაწყვეტილების შესაბამისი ნაწილის თანახმად:

„4. ბრალდებულს აქვს ადვოკატის არჩევისა და ყოლის, ასევე [ადვოკატის] ნებისმიერ დროს შეცვლის უფლება, ხოლო თუ [ის] უქონელია – უფლება, დაენიშნოს ადვოკატი სახელმწიფოს ხარჯზე...“

5. ბრალდებულს შეუძლია უარი თქვას ადვოკატის მომსახურებაზე და დამოუკიდებლად დაიცვას საკუთარი [ინტერესები]... ბრალდებულს არ შეუძლია უარი თქვას ადვოკატის მომსახურებაზე, თუ არსებობს [სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსით] დადგენილი სავალდებულო დაცვის შემთხვევა.“

9. აღნიშნული პროცედურული გადაწყვეტილება სათანადოდ იქნა ხელმოწერილი მომჩივნის, თარჯიმნის და ლ.რ.-ს მიერ.

10. 2016 წლის 4 აგვისტოს ბრალდების მხარემ მოითხოვა დაზარალებულის და მისი დის დაკითხვა მაგისტრატი მოსამართლეს წინაშე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლის შესაბამისად (ციტირებული 22-ე პუნქტში ქვემოთ) იმის საფუძველზე, რომ მათ ორივეს უნდა დაეტოვებინათ საქართველოს ტერიტორია და დაბრუნებულიყვნენ აზერბაიჯანში. ორივე საჩივარში მოცემული იყო მომჩივნის და იურიდიული დახმარების ბიუროს ადვოკატის, ლ.რ.-ს საკონტაქტო ინფორმაცია.

11. ორივე შუამდგომლობა დაკმაყოფილდა ერთსა და იმავე დღეს. პირველი მოწმის დაკითხვა დანიშნული იყო 18:30 საათზე, ხოლო მეორე მოწმის – 19:00 საათზე. ორივე მოწმის დაკითხვა დაიწყო განრიგის მიხედვით, სხვადასხვა მაგისტრატი მოსამართლის წინაშე და მომჩივნისთვის დანიშნული, იურიდიული დახმარების ბიუროს მეორე ადვოკატის, ბ.ბ.-ს, თანდასწრებით. სასამართლოს შესაბამისი ჩანაწერების მიხედვით, მომჩივნის არყოფნის მიზეზებთან დაკავშირებით მაგისტრატი მოსამართლეების კითხვის პასუხად ბ.ბ.-მ განაცხადა, რომ „მისი თქმით, ის ვერ მოვიდა“, თუმცა „მან არ იცოდა, რატომ“. საქმის მასალებიდან არ ჩანს, რომ ბ.ბ.-მ მაგისტრატ მოსამართლეებს წარუდგინა რწმუნებულება ან სხვა პროცედურული დოკუმენტი, რომლითაც ის დანიშნული იყო მომჩივნის ადვოკატად. მოსამართლეებმა გადაწყვიტეს, რომ მათ შეეძლოთ გაეგრძელებინათ მოწმეების დაკითხვა ბრალდებულის სახელით მოქმედი ადვოკატის თანდასწრებით, ბრალდებულის არყოფნის მიუხედავად. საქმის მასალებიდან ირკვევა, რომ მოწმეთა დაკითხვის ვიდეოგადაღება არ მომხდარა.

12. მალევე დაზარალებულმა, მისმა დამ და ბრალდების მხარის სამმა მოწმემ, რომლებიც აზერბაიჯანის მოქალაქეები იყვნენ, საქართველო დატოვეს.

13. 2016 წლის 9 აგვისტოს იურიდიული დახმარების ბიუროს მიერ დანიშნულ მომჩივნის ადვოკატს, ლ.რ.-ს, გადაეცა მომჩივნის წინააღმდეგ არსებული მტკიცებულებების სია და შესაბამისი მტკიცებულებების ასლები. მეორე დღეს, ბათუმის საქალაქო სასამართლომ, მომჩივნისა და მისი სახელით მოქმედი ადვოკატის, ლ.რ.-ს მონაწილეობით განიხილა და არ დააკმაყოფილა პროკურორის მოთხოვნა აღკვეთის ღონისძიების სახით მომჩივნისთვის გირაოს შეფარდების თაობაზე. 2016 წლის 23 აგვისტოს ბრალდების მხარემ დაცვის მხარესთან გაცვალა ინფორმაცია მტკიცებულებების შესახებ, მათ შორის, მოწმეთა სია, რომელშიც შედიოდნენ სავარაუდო დაზარალებული და მისი და, რომელთა დაკითხვაც მათ სურდათ სასამართლო პროცესზე. მტკიცებულებების შესახებ ინფორმაციის გაცვლასთან დაკავშირებით შესაბამის ჩანაწერებს ხელს აწერდა ლ.რ.

II. საქმის სასამართლოში განხილვა

14. საქმის მასალების მიხედვით, საქმის პირველი რამდენიმე მოსმენის დროს მომჩივანს წარმოადგენდა ლ.რ. 2016 წლის 4 ოქტომბერს გამართულ საქმის მოსმენაზე მომჩივანმა თავის წარმომადგენლად დანიშნა მის მიერ არჩეული კერძო ადვოკატი. 2016 წლის 10 ნოემბერს, საქმის მოსმენის დროს, ბრალდების მხარემ წარმოადგინა საზღვრის გადაკვეთის ჩანაწერები, სადაც ჩანდა სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის საქართველოდან გამგზავრება, და მოითხოვა მოსამართლის მიერ 2016 წლის 4 აგვისტოს ჩატარებული მათი დაკითხვის ჩანაწერების (იხ. მე-10 და მე-11 პუნქტები ზემოთ) საჯაროდ წაკითხვა. მომჩივანი და მისი კერძო ადვოკატი დაეთანხმნენ ბრალდების მხარის შუამდგომლობას და მოხდა ჩვენებების საჯაროდ წაკითხვა. მომდევნო სასამართლო სხდომები რამდენჯერმე გადაიდო ბრალდების მხარის მოთხოვნით, რომელიც ამტკიცებდა, რომ უშედეგოდ ცდილობდა ბრალდების მხარის ხუთივე მოწმესთან დაკავშირებას.

15. 2017 წლის 18 ივლისს დაცვის მხარემ მოითხოვა სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის ზემოაღნიშნული ჩვენებების მიუღებლად ცნობა. ის ამტკიცებდა, მათ შორის, რომ ბრალდების მხარემ ორივე მოწმე შეიყვანა სასამართლოში დასაკითხ მოწმეთა სიაში; შესაბამისად, მათი დაკითხვა მოსალოდნელი იყო სასამართლოში და, ასეთ გარემოებებში მათი წინასასამართლო ჩვენებების საჯაროდ წაკითხვა იყო არაკანონიერი. დაცვის მხარე ასევე აცხადებდა, რომ მომჩივნის დაცვის უფლებები დაირღვა იმის გამო, რომ მას არ შეეძლო აღნიშნული მოწმეების დაკითხვა. ის ამტკიცებდა, რომ მომჩივანი არ ყოფილა ინფორმირებული 2016 წლის 4 აგვისტოს დაზარალებულისა და მისი დის მაგისტრატის მოსამართლეების წინაშე დაკითხვის შესახებ სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლის შესაბამისად, და რომ იურიდიული დახმარების ბიუროს ადვოკატი, ბ.ბ., ამასთან დაკავშირებით ტყუოდა. საქმის მასალებიდან არ ჩანდა, რომ ეს საჩივარი განხილულ იქნა მომჩივნის საქმის სასამართლოში განხილვის დროს.

16. 2017 წლის 14 ნოემბერს, ბრალდების მხარის შუამდგომლობის საფუძველზე, ბრალდების მხარის დანარჩენი სამი მოწმის წერილობითი ჩვენებებიც იქნა მტკიცებულებად მიღებული და საჯაროდ წაკითხული. ამასობაში, ბათუმის საქალაქო სასამართლომ პირადად მოუსმინა ბრალდების მხარის კიდევ ერთ მოწმეს (მომჩივნის მეზობელს, მ.პ.-ს), მომჩივანს და დაცვის მხარის ერთ მოწმეს. მ.პ.-მ განაცხადა, რომ ის პირადად არ შესწრებია ინციდენტს. თუმცა აღნიშნა, რომ ის მიხვდა, რომ რაღაც მოხდა, როდესაც დაინახა მომჩივანი პოლიციელებთან და რამდენიმე სხვა პირთან ერთად მათი შენობის ეზოში. მომჩივანი დავობდა თავისი უდანაშაულობის შესახებ, აცხადებდა რა, რომ მას შეურაცხყოფა მიაყენეს სავარაუდო დაზარალებულმა და მისმა ნათესავებმა, რაც გამყარებული იყო, მათ შორის, მისი სხეულის დაზიანებების შესახებ წარმოდგენილი სამედიცინო დასკვნითაც. რაც შეეხება დაცვის ერთადერთ მოწმეს, მან თქვა, რომ დაინახა მომჩივნის ბინის ღია კარიდან რამდენიმე პირი, რომლებიც ემუქრებოდნენ მომჩივანს. თავის დასკვნით სიტყვაში მომჩივანმა და მისმა ადვოკატმა გაიმეორეს, რომ 2016 წლის 4 აგვისტოს მაგისტრატის მოსამართლის მიერ სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის დაკითხვის ჩანაწერები მოპოვებული იყო მომჩივნის დაცვის უფლებების დარღვევით და, შესაბამისად, უნდა გამოცხადებულიყო მიუღებლად ან, სულ მცირე, ეროვნული სასამართლოები არ უნდა დაჰყრდნობოდნენ მათ.

17. 2018 წლის 8 იანვარს ბათუმის საქალაქო სასამართლომ გაამართლა მომჩივანი და დაასკვნა, რომ ბრალდების მხარემ ვერ წარმოადგინა მისი ბრალეულობის დამადასტურებელი სანდო და დამაჯერებელი მტკიცებულებები. თავის დასაბუთებაში პირველი ინსტანციის სასამართლომ აღნიშნა, რომ ბრალდების მხარემ ვერ უზრუნველყო სავარაუდო დაზარალებულისა და ბრალდების მხარის მთავარი მოწმეების დასწრება სასამართლო პროცესზე და დაასკვნა, რომ ის ვერ დაამყარებდა თავის გადაწყვეტილებას მხოლოდ იმ მოწმეთა ჩვენებებზე, რომლებიც არ გამოცხადებულან სასამართლოზე და რომელთა დაკითხვაც არ მომხდარა სასამართლო პროცესზე. ამასთან დაკავშირებით ის მიუთითებდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 243-ე მუხლზე, რომლის თანახმადაც არ შეიძლება, რომ გამამტყუნებელი განაჩენის საფუძველი ყოფილიყო მხოლოდ მოწმეთა ის ჩვენებები, რომლებიც არ იყო სასამართლოში გამოკვლეული და აღნიშნავდა, რომ ამ მიზნისთვის ერთმანეთისგან არ განსხვავდებოდა სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლით გათვალისწინებული პროცედურების საშუალებით (მოწმის დაკითხვა მაგისტრატის მოსამართლის წინაშე) მოპოვებული მოწმის ჩვენებები და გამომძიებლის მიერ წინასასამართლო გამოძიების ეტაპზე მოპოვებული ჩვენებები. სასამართლომ ასევე აღნიშნა, რომ დანარჩენი სამედიცინო და სხვა მტკიცებულებები არ იყო უდავო მომჩივნის ბრალეულობის დასადგენად.

18. 2018 წლის 8 თებერვალს ბრალდების მხარემ შეიტანა სააპელაციო საჩივარი, რომლითაც ამტკიცებდა, მათ შორის, რომ იმ მოწმეთა წინასასამართლო ჩვენებები, რომლებიც არ ესწრებოდნენ საქმის სასამართლოში განხილვას, გამყარებული იყო ბრალეულობის დამადასტურებელი სხვა მტკიცებულებით და, ამგვარად, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე და 243-ე მუხლების შესაბამისად, ეს მტკიცებულებები იყო კანონიერი და მათზე შეიძლებოდა დაყრდნობა. საპასუხოდ, მომჩივანმა წარმოადგინა საკუთარი არგუმენტები და განაცხადა, რომ დაყრდნობა დაზარალებულისა და მისი დის წინასასამართლო ჩვენებებზე, როგორც მის გამამტყუნებელ არგუმენტზე, თუკი ეს მოხდებოდა, იქნებოდა არაკანონიერი. 2018 წლის 27 აპრილს ქუთაისის სააპელაციო სასამართლო ზეპირი მოსმენის გარეშე დაეთანხმა მომჩივნის გამამართლებელ განაჩენს. სასამართლომ დაადგინა, რომ ბრალდების მხარემ ვერ წარმოადგინა თანამიმდევრული, აშკარა და დამაჯერებელი მტკიცებულებები მომჩივნის ბრალეულობის დასამტკიცებლად. სასამართლომ აღნიშნა, რომ მიუხედავად იმისა, რომ სავარაუდო დაზარალებული და ერთ-ერთი თვითმხილველი დაიკითხნენ მაგისტრატი მოსამართლის წინაშე სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლით დადგენილი წესით, მას მიაჩნია, იმავე კოდექსის 243-ე მუხლზე მითითებით, რომ ვერ გამოიტანდა გამამტყუნებელ განაჩენს პირის მიმართ მხოლოდ ასეთ მტკიცებულებებზე დაყრდნობით.

19. 2018 წლის 23 მაისს ბრალდების მხარემ შეიტანა სააპელაციო საჩივარი მატერიალურ სამართლის ნორმებზე დაყრდნობით, რა დროსაც კვლავ წარმოადგინა თავისი არგუმენტები. კერძოდ, მათ ხაზგასმით აღნიშნეს, რომ ორი მთავარი მოწმე დაიკითხა ფიცის დადებით, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლით დადგენილი წესით, მაგისტრატი მოსამართლის წინაშე და ბრალდებულის ადვოკატის მონაწილეობით. მომჩივანი, თავის მხრივ, ამტკიცებდა, რომ ბრალდების მხარის მიერ შეტანილი სააპელაციო საჩივარი მატერიალურ სამართლის ნორმებზე დაყრდნობით იყო მიუღებელი, ვინაიდან პირველი ორი ინსტანციის სასამართლოების პროცედურული გადაწყვეტილებები, მათ შორის, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე და 243-ე მუხლების განმარტებასა და გამოყენებასთან დაკავშირებით, სრულ შესაბამისობაში იყო შესაბამის შიდასახელმწიფოებრივ პრაქტიკასთან.

20. 2018 წლის 30 ნოემბერს საქართველოს უზენაესმა სასამართლომ წერილობითი პროცედურით შეცვალა სასამართლოს მიერ გამოტანილი მომჩივნის გამამართლებელი განაჩენი, დამნაშავედ ცნო მომჩივანი და დააჯარიმა ის 500 ლარით (დაახლოებით 170 ევროს ეკვივალენტი). უზენაესმა სასამართლომ დადგენილად მიიჩნია, რომ დაზარალებული და ბრალდების მხარის მთავარი მოწმე, მისი და, დაიკითხნენ მაგისტრატი მოსამართლის წინაშე მომჩივნის წარმომადგენელი იურიდიული დახმარების ბიუროს მიერ დანიშნული ადვოკატის მონაწილეობით. ეს პროცედურა, რომელიც გათვალისწინებული იყო სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლით, უზრუნველყოფდა მომჩივნის დაცვის უფლებების განხორციელებას და ბრალდების მხარის მოწმეთა დაკითხვას. ამგვარად, ასეთი დაკითხვის შედეგად მიღებული ჩვენებები, სხვა არაპირდაპირ მტკიცებულებებთან ერთად, როგორიცაა დაზარალებულის სხეულის დაზიანებების შესახებ სამედიცინო შემოწმების დასკვნა და მეზობლის მიერ მოწმის სახით სასამართლოს წინაშე მიცემული ჩვენება, საკმარისი იყო მომჩივნის ბრალეულობის დასამტკიცებლად.

შესაბამისი სამართლებრივი ჩარჩო

21. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისი დებულებები ადვოკატის დანიშვნასთან დაკავშირებით, იმ დროს მოქმედი რედაქციით, ადგენს შემდეგს:

მუხლი 38 – ბრალდებულის უფლება-მოვალეობანი

„...“

5. ბრალდებულს აქვს ადვოკატის არჩევისა და ყოლის, ასევე მის მიერ არჩეული ადვოკატის ნებისმიერ დროს შეცვლის უფლება, ხოლო თუ ის უქონელია – უფლება, დაენიშნოს ადვოკატი სახელმწიფოს ხარჯზე. ბრალდებულს უნდა ჰქონდეს გონივრული დრო და საშუალება დაცვის მომზადებისათვის. ბრალდებულისა და მისი ადვოკატის ურთიერთობა კონფიდენციალურია. აკრძალულია ბრალდებულისა და მისი ადვოკატის ურთიერთობაზე ისეთი შეზღუდვების დაწესება, რომლებიც ხელს შეუშლის დაცვის სათანადოდ განხორციელებას.

მუხლი 45 – სავალდებულო დაცვა

„1. სავალდებულოა ბრალდებულს ჰყავდეს ადვოკატი:

...“

(ბ) თუ არ იცის სისხლის სამართლის პროცესის ენა;“.

22. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის შესაბამისი დებულებები მოწმეების დაკითხვასთან დაკავშირებით, იმ დროს მოქმედი რედაქციით, ადგენს შემდეგს:

მუხლი 113 – გამოკითხვის წესი

„1. ნებისმიერი პირი, რომელიც შესაძლებელია ფლობდეს საქმისათვის მნიშვნელოვან ინფორმაციას, ნებაყოფლობით შეიძლება გამოკითხულ იქნეს მხარეთა მიერ. დაუშვებელია, გამოსაკითხი პირი აიძულონ, წარმოადგინოს მტკიცებულება ან გასცეს ინფორმაცია. ...“

მუხლი 114 – [წინასასამართლო] გამოძიების დროს პირის მოწმედ დაკითხვის წესი

„1. [წინასასამართლო] გამოძიების სტადიაზე როგორც ბრალდების მხარის, ისე დაცვის მხარის შუამდგომლობით გამოძიების ადგილის ან მოწმის ადგილსამყოფლის მიხედვით მაგისტრატი მოსამართლის წინაშე მოწმედ შეიძლება დაიკითხოს პირი, თუ:

...

(ბ) იგი დიდი ხნით ტოვებს საქართველოს; ...“

მუხლი 118 – მოწმის დაკითხვა საქმის არსებითი განხილვის დროს

„...“

3. არ დაიკითხება ის მოწმე, რომელიც დასაკითხად ვერ გამოცხადდება სასამართლოში ამ კოდექსის 114-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ა“, „ბ“ ან „დ“ ქვეპუნქტით გათვალისწინებული გარემოების არსებობის გამო. ამ შემთხვევაში საქმის არსებითი განხილვის სხდომაზე ქვეყნდება პირის წინასასამართლო ჩვენება. არ შეიძლება გამამტყუნებელ განაჩენს საფუძვლად დაედოს მხოლოდ ეს ჩვენება, თუ იგი პირის ბრალეულობის დამადასტურებელი სხვა მტკიცებულებით არ დასტურდება.“

მუხლი 243 – გამოკითხვის ოქმისა და [წინასასამართლო] გამოძიების დროს მიცემული ჩვენების გამოკვლევა, მოწმის დისტანციური დაკითხვა

„1. თუ მოწმე არ გამოცხადდა სასამართლოში საქმის არსებითი განხილვის სხდომაზე ჩვენების მისაცემად, მისი გამოკითხვის გზით მიღებული ინფორმაციის ან [წინასასამართლო] გამოძიების დროს ამ კოდექსის 114-ე მუხლის შესაბამისად მიცემული ჩვენების საქმის არსებითი განხილვის სხდომაზე საჯაროდ წაკითხვა, აგრეთვე მიღებული ინფორმაციის/ჩვენების აუდიო- ან ვიდეოჩანაწერის მოსმენა (დემონსტრირება) დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოწმე გარდაიცვალა, საქართველოში არ იმყოფება, მისი ადგილსამყოფელი უცნობია ან ამოწურულია სასამართლოს წინაშე მისი წარდგენის ყველა გონივრული შესაძლებლობა და გამოკითხვა/დაკითხვა ამ კოდექსით დადგენილი წესით ჩატარდა. არ შეიძლება გამამტყუნებელ განაჩენს საფუძვლად მხოლოდ აღნიშნული მტკიცებულება დაედოს.“

23. საერთო სასამართლოების შესახებ კანონის 28-ე მუხლის თანახმად, მაგისტრატ მოსამართლეს ნიშნავს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო რაიონულ ან/და საქალაქო სასამართლოში. რაც შეეხება სისხლის სამართლის საქმეებს, მაგისტრატი მოსამართლის, მთავარი როლი, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის მე-20 მუხლის მე-2 ნაწილის შესაბამისად არის ზედამხედველობა სისხლის სამართლის საქმის წარმოების წინასასამართლო გამოძიების ეტაპის წარმართვაზე. ეს ნიშნავს იმას, რომ ის იღებს გადაწყვეტილებებს საჩივრებზე საგამოძიებო ღონისძიებების ჩატარებასთან და აღკვეთის ღონისძიებების გამოყენებასთან დაკავშირებით, და განიხილავს საჩივრებს გამომძიებლის ან/და პროკურორის სავარაუდო მართლსაწინააღმდეგო ქმედებებთან დაკავშირებით.

სამართალი

I. კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელი პუნქტისა და მე-3 პუნქტის (c) და (d) ქვეპუნქტების სავარაუდო დარღვევა

24. მომჩივანი ჩიოდა, რომ მის წინააღმდეგ სისხლის სამართლის საქმის წარმოება იყო უსამართლო. კერძოდ, ის ამტკიცებდა, რომ ბრალდების მხარის ორი მთავარი მოწმე დაიკითხა წინასასამართლო გამოძიების სტადიაზე მის დაუსწრებლად, იურიდიული დახმარების ბიუროს ადვოკატის მონაწილეობით, რომლის დანიშვნის შესახებაც მან არ იცოდა, რომ არ მომხდარა ამ მოწმეთა დაკითხვა სასამართლო სხდომაზე და რომ მისი მსჯავრდება ძირითადად სწორედ მათ ჩვენებებს ეფუძნებოდა. ის ეყრდნობოდა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელ პუნქტსა და მე-3 პუნქტის (c) და (d) ქვეპუნქტებს, რომელთა შესაბამისი ნაწილების თანახმად:

„1. ყოველი ადამიანი, ... მისთვის წარდგენილი სისხლისსამართლებრივი ბრალდების საფუძვლიანობის გამორკვევისას, აღჭურვილია... მისი საქმის სამართლიან... განხილვის უფლებით... სასამართლოს მიერ.

...

3. ყოველ ბრალდებულს აქვს, სულ მცირე, შემდეგი უფლებები:

(c) დაიცვას თავი პირადად ან მის მიერ არჩეული დამცველის მეშვეობით, ან თუ მას არ გააჩნია საკმარისი საშუალება იურიდიული მომსახურების ასანაზღაურებლად, უფასოდ ისარგებლოს ასეთი მომსახურებით ხაზინის ხარჯზე, როდესაც ამას მოითხოვს მართლმსაჯულების ინტერესები;

(d) თვითონ დაკითხოს ან დააკითხვინოს მისი ბრალდების მოწმეები, და, გამოაძახებინოს და დააკითხვინოს მისი დაცვის მოწმეები ბრალდების მოწმეების თანაბარ პირობებში;

...“

A. მისაღებობა

25. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელი პუნქტითა და მე-3 პუნქტის (c) ქვეპუნქტით გათვალისწინებული საჩივარი იურიდიულ წარმომადგენლობასთან დაკავშირებით იყო მიუღებელი დაცვის შიდასამართლებრივი საშუალებების ამოუწურაობის გამო, რადგან მომჩივანმა არ დაიწყო დისციპლინური წარმოება ბ.ბ.-ს წინააღმდეგ საქართველოს ადვოკატთა ასოციაციის წინაშე. ალტერნატიულად, მან განაცხადა, რომ ეს საჩივარი აშკარად დაუსაბუთებელი იყო. მომჩივანი არ დაეთანხმა.

26. რაც შეეხება მთავრობის განცხადებას დაცვის შიდასამართლებრივი საშუალებების ამოუწურაობის შესახებ, სასამართლო აღნიშნავს შემდეგს: მომჩივანი მთელი სასამართლო პროცესის განმავლობაში ამტკიცებდა, რომ ბ.ბ.-ს დანიშვნის შესახებ მან არ იცოდა და ის არ იყო ინფორმირებული 2016 წლის 4 ივლისს გამართულ მოწმეთა დაკითხვებში ბ.ბ.-ს მონაწილეობის შესახებ. ამგვარად, მან თავისი სასარჩელო მოთხოვნა, ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, საქმის წარმოების უსამართლობასთან დაკავშირებით წარუდგინა ეროვნულ სასამართლოებს. ბ.ბ.-სთვის დისციპლინური სახდელის დაკისრების მოთხოვნით ცალკე საქმის წარმოების დაწყება ვერ გამოასწორებდა იმ მდგომარეობას, რომლის შესახებაც ჩიოდა მომჩივანი.

27. სასამართლო ასევე მიიჩნევს, რომ საჩივარი აყენებს ფაქტობრივ გარემოებებთან და სამართალთან დაკავშირებულ კომპლექსურ საკითხებს, რომელთა დადგენაც შეუძლებელია არსებითი განხილვის გარეშე. სასამართლო ადგენს, რომ მომჩივნის ზემოაღნიშნული სასარჩელო მოთხოვნა არ არის აშკარად დაუსაბუთებელი კონვენციის 35-ე მუხლის მე-3 პუნქტის (a) ქვეპუნქტის მნიშვნელობით და არც მიუღებელია რაიმე სხვა საფუძველით და, აქედან გამომდინარე, უნდა გამოცხადდეს მისაღებად.

B. არსებითი მხარე

28. სასამართლო აღნიშნავს, რომ კონვენციის მე-6 მუხლის მე-3 პუნქტის მოთხოვნები უნდა განიხილებოდეს როგორც მე-6 მუხლის 1-ლი პუნქტით გარანტირებული საქმის სამართლიანი განხილვის უფლების კონკრეტული ასპექტები. შესაბამისად, სასამართლო განიხილავს მომჩივნის სასარჩელო მოთხოვნებს ერთობლივად ამ ორი დებულების საფუძველზე (იხ., სხვა წყაროებს შორის, საქმე *Schatschaschwili v. Germany* [GC], no. 9154/10, § 100, „ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო“, 2015 წ., და საქმე *Idalov v. Russia* [GC], no. 5826/03, § 169, 2012 წლის 22 მაისი) და შემდეგ შეაფასებს მათ გავლენას მომჩივნის წინააღმდეგ წარმოებულ სისხლის სამართლის პროცესის საერთო სამართლიანობაზე.

1. ადვოკატის ხელმისაწვდომობის უფლების სავარაუდო შეზღუდვა

a. მხარეთა არგუმენტები

29. მომჩივანი იმეორებდა თავის არგუმენტს იმის შესახებ, რომ არ იყო სათანადოდ ინფორმირებული იურიდიული დახმარების ბიუროს მეორე ადვოკატის, ბ.ბ.-ს დანიშვნის შესახებ. ის ასევე აცხადებდა, რომ არ იყო ინფორმირებული 2016 წლის 4 აგვისტოს ჩატარებული დაკითხვის პროცედურის შესახებ, და რომ ბ.ბ. მას არ დაკავშირებია. მან წარმოადგინა ინფორმაცია 2016 წლის 26 ივლისიდან 5 აგვისტომდე პერიოდში მის მობილურ ტელეფონზე შემომავალი და გამავალი სატელეფონო ზარების შესახებ და ასევე ბ.ბ.-ს ოფიციალური მობილური ტელეფონის ნომერი, ამტკიცებდა რა, რომ ის მას არასდროს დაკავშირებია.

30. მთავრობამ აღნიშნა, რომ მომჩივანი ნებაყოფლობით დაეთანხმა ადვოკატების დანიშვნას იურიდიული დახმარების სქემის შესაბამისად; რომ ისინი წარმოადგენდნენ მომჩივნის ინტერესებს წინასასამართლო გამოძიებისა და საქმის სასამართლოში განხილვის სტადიებზე იმ მომენტამდე, სანამ ის გადაწყვეტდა კერძო ადვოკატის დაქირავებას; და რომ მას არ უჩივლია ეროვნული სასამართლოების წინაშე აღნიშნული ადვოკატების იურიდიული მომსახურების ხარისხთან დაკავშირებით. მთავრობამ ასევე აღნიშნა, რომ რაც შეეხება მეორე ადვოკატის, ბ.ბ.-ს, დანიშვნას, იურიდიული დახმარების ბიუროში დამკვიდრებული პრაქტიკა იყო საქმეზე ერთდროულად ორი ადვოკატის დანიშვნა, რათა უზრუნველყოფილი ყოფილიყო საქმის წარმოების შეუფერხებელი და დაუბრკოლებელი მიმდინარეობა იმ შემთხვევაში, თუ პირველი ადვოკატი არ იქნებოდა ხელმისაწვდომი რომელიმე საგამოძიებო ღონისძიებაში მონაწილეობის მისაღებად. სწორედ აქედან გამომდინარე მოქმედებდა ბ.ბ. მომჩივნის სახელით მაგისტრატი მოსამართლეების წინაშე გამოკითხვის პროცედურის დროს. მთავრობამ განაცხადა, რომ მაგისტრატი

მოსამართლეები არ მისცემდნენ ბ.ბ.-ს უფლებას, ემოქმედა მომჩივნის სახელით, ის რომ არ ყოფილიყო სათანადოდ დანიშნული იურიდიული დახმარების ბიუროს მიერ.

31. თავისი არგუმენტის გასამყარებლად, მთავრობამ წარმოადგინა 2022 წლის 18 დეკემბრით დათარიღებული იურიდიული დახმარების შესაბამისი რეგიონული ბიუროს ხელმძღვანელის განმარტებითი წერილი, რომელშიც დეტალურად იყო აღწერილი ის გარემოებები, თუ როგორ დაინიშნა ლ.რ. ადვოკატად მომჩივნის საქმეზე. რაც შეეხება 2016 წლის 4 აგვისტოს ჩატარებულ მოწმეთა დაკითხვას, ამ განმარტებითი წერილის მიხედვით, ბ.ბ.-მ მონაწილეობა მიიღო მოწმეთა დაკითხვაში ლ.რ.-ს თხოვნით, რადგან ეს უკანასკნელი იმ დროს სხვა სასამართლო პროცესს ესწრებოდა.

32. დაბოლოს, მთავრობის თანახმად, იურიდიული დახმარების ბიუროს ადვოკატის ქცევა ნაკლოვანიც რომ ყოფილიყო, სახელმწიფო ვერ იქნებოდა პასუხისმგებელი იმაზე, რაც, როგორც ჩანს, წარმოადგენს არსებითად კერძო საკითხს ბრალდებულსა და მის ადვოკატს შორის, იქნება ეს უკანასკნელი კერძოდ დაქირავებული თუ იურიდიული დახმარების სქემის მიხედვით დანიშნული.

b. სასამართლოს შეფასება
i. ზოგადი პრინციპები

33. ის ზოგადი პრინციპები, რომლებიც გამოყენებულ უნდა იქნეს ადვოკატის ხელმისაწვდომობის უფლების შეზღუდვასა და საქმის წარმოების სამართლიანობასთან დაკავშირებით სასამართლომ განმარტა საქმეებში *Ibrahim and Others v. the United Kingdom* ([GC], nos. 50541/08, 505571/08, 50573/08 და 40351/09, §§ 257-65, 2016 წლის 13 სექტემბერი), *Dvorski v. Croatia* ([GC], no. 25703/11, §§ 76-82, „ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო“, 2015 წ., და *Croissant v. Germany*, 1992 წლის 25 სექტემბერი, § 29, სერია A no. 237B) და *Simeonovi v. Bulgaria* ([GC], no. 21980/04, §§ 112-20, 2017 წლის 12 მაისი, შემდგომი მითითებებით); სასამართლომ დაადასტურა აღნიშნული პრინციპები ცოტა ხნის წინ საქმეებში *Beuze v. Belgium* ([GC], no. 71409/10, §§ 119-50, 2018 წლის 9 ნოემბერი) და *Atristain Gorosabel v. Spain* (no. 15508/15, §§ 41-45, 2022 წლის 18 იანვარი).

ii. ზემოაღნიშნული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმის გარემოებების მიმართ

34. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივანმა ხელი მოაწერა მის წინააღმდეგ ბრალის წაყენების პროცედურულ გადაწყვეტილებას და რომ მას ამ დოკუმენტით ეცნობა, მათ შორის, მისი იურიდიული დახმარების უფლების შესახებ (იხილეთ მე-8-მე-9 პუნქტები ზემოთ). განსახილველი დოკუმენტი, რომელსაც ასევე ხელს აწერს ლ.რ., იურიდიული დახმარების ბიუროს ადვოკატი, რომელიც მომჩივანს დაენიშნა იურიდიული დახმარების სქემით, და თარჯიმანი, არ შეიცავს მომჩივნის რაიმე შენიშვნას იურიდიული დახმარების არჩევანთან დაკავშირებით (ამის საპირისპიროდ იხ. საქმე *Rusishvili v. Georgia*, no. 15269/13, § 41, 2022 წლის 30 ივნისი). თუმცა, სასამართლო თვლის, რომ არ არის საჭირო ლ.რ.-ს დანიშვნის გარემოებების განხილვა იმის გათვალისწინებით, რომ მომჩივანს არ განუცხადებია, რომ რაიმე ზიანი მიადგა მის საქმის სამართლიანი განხილვის უფლებას იმ ხანმოკლე პერიოდის განმავლობაში, როდესაც ლ.რ. ოფიციალურად იყო მისი წარმომადგენელი.

35. რაც შეეხება ბ.ბ.-ს დანიშვნას, საქმის მასალები არ შეიცავს არცერთ პროცედურულ დოკუმენტს იმასთან დაკავშირებით, რომ მომჩივანს ეცნობა მის საქმეზე იურიდიული დახმარების ბიუროს მეორე ადვოკატის დანიშვნის შესახებ (იხ. საქმე *Elif Nazan Şeker v. Turkey*, no. 41954/10, § 54, 2022 წლის 8 მარტი; ასევე იხ. საქმე *Lobzhanidze and Peradze v. Georgia*, nos. 21447/11 და 35839/11, §§ 86-87, 2020 წლის 27 თებერვალი). მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობამ აღნიშნა, რომ იმ დროისთვის იურიდიული დახმარების ბიუროში დამკვიდრებული იყო საქმეზე ერთდროულად იურიდიული დახმარების ბიუროს ორი ადვოკატის დანიშვნის პრაქტიკა, ბიუროს ხელმძღვანელის განმარტებითი წერილიდან ჩანს, რომ ბ.ბ.-ს უბრალოდ ბოლო წუთებში სთხოვეს, რომ შეეცვალა ლ.რ. მოწმეთა დაკითხვის პროცესზე (იხ. 31-ე პუნქტი ზემოთ). თავისი ვალდებულების შესრულებისას, რომელიც გულისხმობს სისხლის სამართლის საქმის წარმოების მხარეებისთვის იურიდიული დახმარების უზრუნველყოფას, როდესაც ეს გათვალისწინებულია შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობით, სახელმწიფომ უნდა გამოიჩინოს სათანადო გულისხმიერება, რათა უზრუნველყოს ამ პირების მიერ მე-6 მუხლით გარანტირებული უფლებებით ჭეშმარიტად და ეფექტურად სარგებლობა (იხ. საქმე *R.D. v. Poland*, nos. 29692/96 და 34612/97, § 44, 2001 წლის 18 დეკემბერი; ასევე იხ. საქმე *Blokhin v. Russia* [GC], no. 47152/06, § 214, 2016 წლის 23 მარტი, როდესაც სასამართლომ აღნიშნა, რომ არ იყო აშკარა, თუ როდის დაინიშნა მომჩივნის საქმეზე იურიდიული დახმარების ბიუროს ადვოკატი და თუ რა დონეზე დაიცვა მან რეალურად მომჩივნის უფლებები). მომჩივნის საქმეზე ბ.ბ.-ს დანიშვნის წესი არ აკმაყოფილებდა ზემოაღნიშნული სათანადო გულისხმიერების კრიტერიუმს და ამის შედეგად მოხდა მომჩივნის ადვოკატის ხელმისაწვდომობის უფლების შეზღუდვა.

36. ამ პროცედურული ხარვეზის გავლენის შეფასებისას, სასამართლო აღნიშნავს, რომ არაფერი მიანიშნებს იმაზე, რომ ბ.ბ.-მ აცნობა მომჩივანს მოწმეთა დაკითხვის შესახებ, რომელიც ჩატარდა 2016 წლის 4 აგვისტოს, ან მომჩივნის სახელით ამ პროცედურაში მისი მონაწილეობის შესახებ. მიუხედავად იმისა, რომ მთავრობა მიუთითებდა დაკითხვის ჩანაწერზე, რომლის მიხედვითაც ბ.ბ. ადასტურებდა, რომ ის წინასწარ დაუკავშირდა მომჩივანს, სასამართლოს მთავრობის ეს განცხადება მიაჩნია ნაკლებად დამაჯერებლად იურიდიული დახმარების ბიუროს ხელმძღვანელის

განმარტებითი წერილის შინაარსის (იხ. 31-ე პუნქტი ზემოთ) და, ასევე, შესაბამისი მოვლენების დროითი ჩარჩოს, განსაკუთრებით იმ უკიდურესად მოკლე ინტერვალის გათვალისწინებით, რომლის ფარგლებშიც ერთსა და იმავე დღეს მოხდა გამოკითხვის მოთხოვნა, ამ მოთხოვნის დაკმაყოფილება და გამოკითხვის ჩატარება. საქმის სასამართლოში განხილვის დროს მომჩივნის მიერ განცხადებული პრეტენზია სასამართლოებმა განუხილველად დატოვეს. სასამართლო ასევე აღნიშნავს, რომ მთავრობას არ გაუკეთებია კომენტარი მომჩივნის სასარჩელო მოთხოვნაზე იმასთან დაკავშირებით, რომ მის მიერ საქმის წარმოების ფარგლებში წარმოდგენილი დოკუმენტით (იხ. 29-ე პუნქტი ზემოთ), რომელშიც მოწოდებულია ინფორმაცია მის მობილურ ტელეფონზე შემომავალი და გამავალი ზარების შესახებ დროის შესაბამის პერიოდში, დადგინდა, რომ ბ.ბ. მას არ დაჰკავშირებია.

37. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში, ბ.ბ.-ს საქციელი იყო ისეთი საკითხი, რომელიც უნდა მოეგვარებინა მომჩივანს, ამტკიცებდა რა, რომ სახელმწიფო არ უნდა ჩარეულიყო ადვოკატისა და კლიენტის ურთიერთობაში. სასამართლო ვერ მიიღებს ამ არგუმენტს იმ გარემოებებში, როდესაც მომჩივანს არც კი ეცნობა ბ.ბ.-ს დანიშვნის შესახებ თავად ადვოკატის ან გამომძიებლის, ან იურიდიული დახმარების ბიუროს მიერ. როგორც სასამართლომ განმეორებით აღნიშნა, ადვოკატის უბრალოდ დანიშვნა არ უზრუნველყოფს ეფექტურ დახმარებას (იხ. საქმე *Artico v. Italy*, 1980 წლის 13 მაისი, § 33, სერია A no. 37, და საქმე *Elif Nazan Şeker*, ციტირებული ზემოთ, § 55).

38. სასამართლო დამატებით აღნიშნავს, რომ ბრალდების მხარის ორი მთავარი მოწმე, სავარაუდო დაზარალებული და მისი და, დაიკითხა მომჩივნისა და მისი ოფიციალურად დანიშნული ადვოკატის, ლ.რ.-ს, დაუსწრებლად. მათი ჩვენებები წარმოადგენდა მტკიცებულებების მნიშვნელოვან ნაწილს, რომელსაც ეფუძნებოდა მომჩივნის საბოლოო მსჯავრდება (იხ. მე-20 პუნქტი ზემოთ; ამის საპირისპიროდ იხ. საქმე *Rusishvili*, ციტირებული ზემოთ, § 41 ბოლო ნაწილი), მომჩივნისა და მის მიერ არჩეული ადვოკატის გამოხატული წინააღმდეგობის მიუხედავად (იხ. მე-14 პუნქტი ზემოთ). ასეთ გარემოებებში, ამ კონკრეტული პროცედურული ნაბიჯის მნიშვნელობიდან გამომდინარე და იმის მიუხედავად, რომ მომჩივანს შემდგომში სათანადოდ წარმოადგენდა მის მიერ არჩეული ადვოკატი, სასამართლო მიიჩნევს, რომ ბ.ბ.-ს დანიშვნის წესმა და მისმა მონაწილეობამ მოწმეთა დაკითხვაში მომჩივნის ინფორმირების გარეშე მნიშვნელოვანი გავლენა იქონია მომჩივნის დაცვის უფლებებზე. თუმცა, მთლიანობაში საქმის წარმოების სამართლიანობის საბოლოო შეფასებამდე, სასამართლო განიხილავს სასარჩელო მოთხოვნას იმ მოწმეთა ჩვენებების გამოყენებასთან დაკავშირებით, რომლებიც არ ესწრებოდნენ სასამართლო სხდომას.

2. იმ მოწმეთა ჩვენებებზე დაყრდნობა, რომლებიც არ ესწრებოდნენ სასამართლო სხდომას

a. მხარეთა არგუმენტები

39. მომჩივანი ჩიოდა, რომ მას საქმის წარმოების არცერთ ეტაპზე არ ჰქონდა შესაძლებლობა დაეკითხა ბრალდების მხარის მოწმეები, რომლებიც არ ესწრებოდნენ სასამართლო სხდომას, და რომ დაზარალებულისა და მისი დის დაკითხვა მაგისტრატი მოსამართლეების წინაშე ჩატარდა მისი ინფორმირების გარეშე. ის აცხადებდა, რომ მათი ჩვენებები იყო გადამწყვეტი მისი მსჯავრდებისთვის და რომ მათი დამადასტურებელი ჩვენებების გარეშე ბრალდების მხარის საქმის მასალები არ შეიცავდა მისი ბრალეულობის დამადასტურებელ სხვა მტკიცებულებებს. მომჩივანი ასევე ჩიოდა, რომ არ მომხდარა გონივრული ძალისხმევის გაწევა საქმის სასამართლოში განხილვის დროს ბრალდების მხარის ხუთი მოწმის დაკითხვის უზრუნველსაყოფად.

40. მთავრობამ განაცხადა, რომ ბრალდების მხარის მოწმეებს სასამართლო სხდომაზე გამოუცხადებლობის საპატიო მიზეზი ჰქონდათ, რადგან ყველა მათგანი აზერბაიჯანის მოქალაქე იყო და ისინი სადავო ინციდენტის შემდეგ მალევე დაბრუნდნენ სახლში. მთავრობა ამტკიცებდა, რომ სასამართლო პროცესის განმავლობაში ბრალდების მხარე არაერთხელ ეცადა ამ მოწმეებთან დაკავშირებას, თუმცა უშედეგოდ. შესაბამისად, ეროვნული სასამართლოები სწორად მოიქცნენ, როდესაც დართეს იმ ჩვენებების საჯაროდ წაკითხვის ნება, რომლებიც მოწმეებმა, რომლებიც არ ესწრებოდნენ სასამართლო სხდომას, მისცეს საქმის წარმოების წინასასამართლო ეტაპზე. გარდა ამისა, ბრალდების მხარის ორი მთავარი მოწმის დაკითხვა ჩატარდა წინასწარ, მათ გამგზავრებამდე, მაგისტრატი მოსამართლეების წინაშე და დაცვის მხარის მონაწილეობით, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლის შესაბამისად. მოწმეთა დაკითხვის ეს ფორმა საშუალებას აძლევდა დაცვის მხარეს, დაესვა კითხვები აღნიშნული ორი მოწმისთვის მაგისტრატი მოსამართლეების თანდასწრებით, რაც, შესაბამისად, იყო შემდგომ სასამართლო პროცესზე მოწმეთა გამოუცხადებლობის საპირწონე. ამ თვალსაზრისით, ეს მტკიცებულება უნდა განიხილებოდეს სასამართლოს მიერ გამოკვლეული მტკიცებულებების თანაბრად.

41. მთავრობა ასევე ამტკიცებდა, რომ ნებისმიერ შემთხვევაში მოწმეთა სადავო ჩვენებები არ აკმაყოფილებდა იმ კრიტერიუმს, რომ ყოფილიყო ერთადერთი ან გადამწყვეტი მტკიცებულება მსჯავრდებისთვის. მთავრობის თანახმად, უზენაესი სასამართლოც ასევე დაეყრდნო დაზარალებულის სამედიცინო შემოწმების შედეგებს და მ.პ.-ს მიერ სასამართლოს წინაშე მიცემულ ჩვენებას, რათა გაემყარებინა თავისი დასკვნა მომჩივნის ბრალეულობის შესახებ.

b. სასამართლოს შეფასება

i. ზოგადი პრინციპები

42. შესაბამისი ზოგადი პრინციპები, რომლებიც მოცემულია კონკრეტულად საქმეებში *Al-Khawaja and Tahery v. the United Kingdom* ([GC], nos. 26766/05 და 22228/06, „ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო“, 2011 წ.) და

ii. ზემოაღნიშნული პრინციპების გამოყენება წინამდებარე საქმის გარემოებების მიმართ

43. სასამართლო აღნიშნავს, რომ მომჩივნის მსჯავრდებისას უზენაესი სასამართლო დაეყრდნო იმ ორი მოწმის ჩვენებებს, რომლებიც არ ესწრებოდნენ სასამართლო სხდომას, კერძოდ, სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის ჩვენებებს, ასევე მეზობლის მიერ სასამართლოში მიცემულ ჩვენებას და დაზარალებულის სამედიცინო შემოწმების დასკვნას. უზენაეს სასამართლოს არ უხსენებია დანარჩენი სამი მოწმის ჩვენებები, რომლებიც ასევე არ გამოცხადდნენ სასამართლო სხდომაზე და რომლებიც მხოლოდ გამომძიებლის მიერ გამოიკითხნენ (იხ. მე-20 პუნქტი ზემოთ). შესაბამისად, მომჩივნის წინამდებარე საჩივრის განხილვის დროს სასამართლო შემოიფარგლება კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელი პუნქტითა და მე-3 პუნქტის (d) ქვეპუნქტით, სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის ჩვენებების გამოყენებასთან დაკავშირებით.

44. სასამართლო იმასაც აღნიშნავს, რომ მიუხედავად იმისა, რომ დაცვის მხარის თავდაპირველი ნებართვა სასამართლოში დაზარალებულისა და მისი დის წინასასამართლო ჩვენებების საჯაროდ წაკითხვაზე შეიძლება აღიქმებოდეს მომჩივნის მიერ სასამართლოში ამ მოწმეთა დაკითხვის უფლებაზე უარის თქმად (იხ. საქმე *Murtazaliyeva v. Russia* [GC], no. 36658/05, §§ 119-20, 2018 წლის 18 დეკემბერი), მათი დაკითხვა იყო მოსალოდნელი, ვინაიდან ისინი ბრალდების მხარის სასამართლოში დასაკითხ მოწმეთა სიაში იყვნენ შეყვანილნი (იხილეთ მე-13 და მე-15 პუნქტები ზემოთ). გარდა ამისა, მომჩივანი ჩიოდა ეროვნული სასამართლოების წინაშე სასამართლო პროცესზე ამ მოწმეთა დაკითხვის შეუძლებლობის გამო და საბოლოოდ მან მოითხოვა მათი წინასასამართლო ჩვენებების მიუღებლად ცნობა (ამის საპირისპიროდ იხ. იქვე საქმე *Murtazaliyeva*, ციტირებული ზემოთ, §§ 123 და 126; შედარებისთვის იხ. საქმეები *Makeyev v. Russia*, no. 13769/04, § 37, 2009 წლის 5 თებერვალი, *Gabrielyan v. Armenia*, no. 8088/05, § 85, 2012 წლის 10 აპრილი, და *Palchik v. Ukraine*, no. 16980/06, § 36, 2017 წლის 2 მარტი). ასეთ გარემოებებში სასამართლო ვერ დაადგენს, რომ მომჩივანმა, შეიძლება ჩაითვალოს, ცალსახად უარი თქვა აღნიშნულ მოწმეთა დაკითხვის უფლებაზე.

1. არსებობდა თუ არა სასამართლო სხდომაზე ბრალდების მხარის ორი მოწმის გამოუცხადებლობის საპატიო მიზეზი

45. რაც შეეხება პირველ კითხვას იმის თაობაზე, არსებობდა თუ არა ბრალდების მხარის ორი მოწმის სასამართლო სხდომაზე გამოუცხადებლობის საპატიო მიზეზი, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეროვნული სასამართლოებისთვის მისაღები ერთადერთი მიზეზი იყო ის, რომ ისინი იმყოფებოდნენ აზერბაიჯანში. სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე და 243-ე მუხლებზე დაყრდნობით, პირველი ინსტანციის სასამართლომ გამოძიების ეტაპზე მოწმეთა დაკითხვის ჩანაწერები საქმის წარმოების მტკიცებულებად აღიარა (იხ. მე-14 პუნქტი ზემოთ).

46. როგორც განმეორებით აღინიშნა, საზღვარგარეთ გამგზავრება თავისთავად არ წარმოადგენს საკმარის მიზეზს შესაბამისი მოწმის სასამართლო სხდომაზე გამოუცხადებლობის გასამართლებლად (იხ. საქმე *Seton v. the United Kingdom*, no. 55287/10, § 61, 2016 წლის 31 მარტი; ასევე იხ. საქმეები *Gabrielyan*, ციტირებული ზემოთ, § 81, *Pačić v. Croatia*, no. 47082/12, § 38, 2016 წლის 29 მარტი, და *Al Alo v. Slovakia*, no. 32084/19, §§ 48-52, 2022 წლის 10 თებერვალი). როგორც საჭიროა ბრალდების მხარის მოწმეთა გამოუცხადებლობის საქმეებში, სასამართლომ უნდა გამოიკვლიოს, მიმართეს თუ არა შესაბამისმა ორგანოებმა ყველა გონივრულ ძალისხმევას მოწმეთა სასამართლო სხდომაზე გამოცხადების უზრუნველსაყოფად (იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, § 120). ამასთან დაკავშირებით სასამართლო აღნიშნავს, რომ ბათუმის საქალაქო სასამართლომ საკმარისად მიიჩნია საზღვრის გადაკვეთის ჩანაწერები, სადაც ჩანდა, რომ მოწმეები გავიდნენ ქვეყნიდან. საქმის მასალებიდან არ არის აშკარა, თუ რა კონკრეტული ზომები, ასეთის არსებობის შემთხვევაში, მიიღეს სახელმწიფო ორგანოებმა საქმის წარმოების დროს მოწმეთა გამოცხადების უზრუნველსაყოფად მაშინაც კი, როდესაც მათი ადგილსამყოფელი არ იყო უცნობი (ამის საპირისპიროდ იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, §§ 133-37).

47. ყველა შემთხვევაში, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ეროვნულმა სასამართლოებმა არ გაითვალისწინეს მომჩივნის არგუმენტი, რომ ის არ იყო სათანადოდ წარმოდგენილი, როდესაც სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლის 1-ელი ნაწილის (ბ) ქვეპუნქტის შესაბამისად დაიკითხა ის ორი მოწმე, რომლებიც არ გამოცხადდნენ საქმის სასამართლო განხილვაზე. ეს იყო უაღრესად მნიშვნელოვანი არგუმენტი, რადგან ის მიუთითებდა სასამართლო სხდომაზე გამოუცხადებელი მოწმეების დასწრების იმპერატიულ მიზეზზე. ამ ელემენტების გათვალისწინებით, სასამართლო ადგენს, რომ ეროვნულმა სასამართლოებმა არ გასწიეს გონივრული ძალისხმევა არსებული სამართლებრივი ჩარჩოს ფარგლებში ბრალდების მხარის ორი მოწმის სასამართლო სხდომაზე დასწრების უზრუნველსაყოფად. შესაბამისად, სასამართლო ასკვნის, რომ არ არსებობდა ამ მოწმეთა გამოუცხადებლობის საპატიო მიზეზი.

(ჩ) იყო თუ არა იმ მოწმეების ჩვენებები, რომლებიც არ გამოცხადდნენ სასამართლო სხდომაზე, მომჩივნის მსჯავრდების ერთადერთი ან გადამწყვეტი საფუძველი

48. იმასთან დაკავშირებით, იყო თუ არა სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის მიერ 2016 წლის 4 აგვისტოს მოსამართლის წინაშე მიცემული და საქმის სასამართლოში განხილვის დროს საჯაროდ წაკითხული ჩვენებები მომჩივნის მსჯავრდების ერთადერთი ან გადამწყვეტი საფუძველი, სასამართლო აღნიშნავს, რომ პირველი ინსტანციის და სააპელაციო სასამართლოებმა მიიჩნიეს, რომ მათი ჩვენებები იყო გადამწყვეტი (იხილეთ მე-17 და მე-18 პუნქტები ზემოთ) და, როგორ ჩანდა, უზენაეს სასამართლოს, როდესაც მან მიუთითა დამატებით მტკიცებულებებზე, არ ჰქონია განსხვავებული პოზიცია აღნიშნულ საკითხთან დაკავშირებით (იხ. მე-20 პუნქტი ზემოთ). ის ორი დამატებითი მტკიცებულება, რომელსაც უზენაესი სასამართლო დაეყრდნო მომჩივნის მსჯავრდებისას, იყო მეზობლის, მ.პ.-ს, მიერ მოწმის სახით მიცემული ჩვენება, რომელმაც უბრალოდ დაადასტურა, რომ მომჩივანსა და დაზარალებულს შორის მოხდა ჩხუბი, თუმცა მას არაფერი დაუნახავს (იხ. მე-16 პუნქტი ზემოთ), და სამედიცინო დასკვნა დაზარალებულისთვის მიყენებული სხეულის დაზიანების შესახებ (იხ. მე-5 პუნქტი ზემოთ). თუმცა, უზენაესმა სასამართლომ არ გაითვალისწინა სამედიცინო დასკვნა სხეულის სხვადასხვა დაზიანებების შესახებ, რომლებიც მომჩივანმა მიიღო იმავე ინციდენტის შედეგად (იხ. მე-6 და მე-18 პუნქტები ზემოთ).

49. ეროვნული სასამართლოების დასკვნების ფონზე იმ მოწმეთა ჩვენებების წონის შეფასებისას, რომლებიც არ გამოცხადდნენ საქმის სასამართლოში განხილვაზე, და იმის აღნიშვნით, რომ სასამართლოს ხელთ არსებული სხვა მტკიცებულებები, მიუხედავად იმისა, რომ ადასტურებდა ჩხუბის ფაქტს, თავისთავად არ იყო გადამწყვეტი მომჩივნის ბრალეულობის დასამტკიცებლად, სასამართლო მიიჩნევს, რომ სადავო ინციდენტის სავარაუდო დაზარალებულისა და მისი დის, რომელიც შეესწრო ინციდენტს, ჩვენებები იყო სულ მცირე „გადამწყვეტი“, რაც არის განმსაზღვრელი მომჩივნის მსჯავრდებისთვის.

() არსებობდა თუ არა საკმარისი საპირწონე ფაქტორები იმ დამაბრკოლებელი გარემოებების კომპენსირებისთვის, რომელთა პირობებშიც დაცვის მხარე მუშაობდა

50. რაც შეეხება იმ დამაბრკოლებელი გარემოებების საპირწონე ფაქტორების არსებობას, რომლებიც გამოწვეული იყო იმით, რომ მომჩივანს არ შეეძლო შესდევნებოდა ბრალდების მხარის მოწმეებს და პირადად დაეკითხა ისინი პირველი ინსტანციის სასამართლოს წინაშე, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ამ კონტექსტში გამოვლენილ იქნა შემდეგი შესაბამისი ელემენტები: პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიდგომა გამოუკვლეველი მტკიცებულებებისადმი; შემდგომი ბრალეულობის დამადასტურებელი მტკიცებულებების ხელმისაწვდომობა და სიმძლიერე; და უშუალოდ საქმის სასამართლოში განხილვის დროს მოწმეთა დაკითხვის შესაძლებლობის არარსებობის საკომპენსაციოდ მიღებული პროცედურული ღონისძიებები (იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, §§ 125-31 და 145).

51. სასამართლო იწყებს იმის აღნიშვნით, რომ მომჩივანს ჰქონდა შესაძლებლობა, წარმოედგინა 2016 წლის 26 ივლისის მოვლენების საკუთარი ვერსია და ამით ეჭვქვეშ დაეყენებინა ბრალდების მხარის მთავარი მოწმეების სანდოობა.

52. რაც შეეხება ეროვნული სასამართლოების მიდგომას გამოუკვლეველ მტკიცებულებებთან მიმართებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილებაში არ არის მითითებული, რომ ის განსაკუთრებული სიფრთხილით მიუდგა დაზარალებულისა და მისი დის ჩვენებებს, ან რომ მან ნაკლები წონა მიანიჭა მათ ჩვენებებს (მაგალითად, შედარებისთვის იხ. საქმეები *Al-Khawaja and Tahery*, ციტირებული ზემოთ, § 157, და *Bobes v. Romania*, no. 29752/05, § 46, 2013 წლის 9 ივლისი). პირიქით, უზენაესმა სასამართლომ მომჩივანი დამნაშავედ ცნო ძირითადად სწორედ მათ ჩვენებებზე დაყრდნობით, საკუთრივ მოწმეთა სანდოობის, ასევე მათი ჩვენებების სანდოობის გამოკვლევის გარეშე (ამის საპირისპიროდ იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, §§ 148-50; შედარებისთვის იხ. საქმეები *Brzuszczyński v. Poland*, no. 23789/09, §§ 86 და 89, 2013 წლის 17 სექტემბერი; *Prájiná v. Romania*, no. 5592/05, § 59, 2014 წლის 7 იანვარი; და *Nikolitsas v. Greece*, no. 63117/09, § 37, 2014 წლის 3 ივლისი), და, გარდა ამისა, ჩათვალა ის სასამართლოს მიერ გამოკვლეულ მტკიცებულებად (იხილეთ მე-20 პუნქტი ზემოთ). ამ უკანასკნელთან დაკავშირებით, სასამართლო აღნიშნავს, რომ მოწმის ჩვენება, რომელიც ჩამორთმეულია მაგისტრატი (გამომძიებელი) მოსამართლის წინაშე, თავისთავად ვერ ჩაითვლება მომჩივნის უფლების შემცვლელად, დაკითხოს ეს მოწმე საქმის განმხილველი მოსამართლის წინაშე, რომელიც საბოლოოდ იღებს გადაწყვეტილებას მომჩივნის ბრალეულობასთან დაკავშირებით (იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, § 155; ასევე იხ. საქმეები *Hümmer v. Germany*, no. 26171/07, § 48, 2012 წლის 19 ივლისი, *Hanu v. Romania*, no. 10890/04, § 40, 2013 წლის 4 ივნისი, *ბოლო ნაწილი*, და *Dadayan v. Armenia*, no. 14078/12, § 46, 2018 წლის 6 სექტემბერი; ასევე, იხ., შესაბამისი ცვლილებების გათვალისწინებით, საქმე *Faysal Pamuk v. Turkey*, no. 430/13, §§ 70-71, 2022 წლის 18 იანვარი).

53. რაც შეეხება პროცედურულ ღონისძიებებს, რომლებიც მიზნად ისახავდა საქმის სასამართლოში განხილვისას მოწმეთა უშუალოდ დაკითხვის შესაძლებლობის არარსებობის კომპენსირებას, სასამართლო აღნიშნავს, რომ ბრალდების მხარის ორი მთავარი მოწმე, კერძოდ დაზარალებული და მისი და, დაიკითხნენ მაგისტრატი მოსამართლეების წინაშე, პროკურორისა და იურიდიული დახმარების ბიუროს მიერ დანიშნული ადვოკატის, ბ.ბ.-ს, მონაწილეობით, წინასასამართლო გამოძიების სტადიაზე, სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის 114-ე მუხლით დადგენილი წესით. ჩვეულებრივ გარემოებებში სასამართლო ჩათვლიდა, რომ აღნიშნული წესი უზრუნველყოფდა ძლიერ პროცედურულ გარანტიებს ბრალდებულისთვის, რომელსაც არ შეუძლია მოწმეთა დაკითხვა რეალური სასამართლო პროცესის დროს (იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, § 155; შედარებისთვის იხ. საქმე *Gani v. Spain*, no. 61800/08, § 44, 2013 წლის 19 თებერვალი). თუმცა, ზემოთ 34-ე-38-ე პუნქტებში მოცემული სასამართლოს დასკვნების, ასევე ბ.ბ.-ს დანიშვნის წესისა და მომჩივნის არყოფნის დროს შესაბამის პროცედურაში მისი მონაწილეობის გათვალისწინებით, სასამართლო მიიჩნევს, რომ მომჩივანს არ მიეცა ამ პროცედურული გარანტიით სარგებლობის

საშუალება (შედარებისთვის იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, § 155; ასევე იხ. საქმე *Hümmer*, ციტირებული ზემოთ, § 48).

54. სასამართლო იმეორებს, რომ ბრალდების მხარის მოწმეთა დაკითხვის ფორმას გამოძიების სტადიაზე დიდი მნიშვნელობა აქვს სასამართლო პროცესის სამართლიანობისთვის და, სავარაუდოდ, ზიანს აყენებს მას, როდესაც მთავარი მოწმეების მოსმენა შეუძლებელია პირველი ინსტანციის სასამართლოს მიერ და, აქედან გამომდინარე, გამოძიების სტადიაზე ჩამორთმეული ჩვენებები წარმოდგენილია პირდაპირ სასამართლო სხდომაზე. ასეთ ვითარებაში, მთლიანობაში სასამართლო პროცესის სამართლიანობის დადგენისთვის სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია იმის გარკვევა, გამოძიების სტადიაზე მოწმეთა დაკითხვის დროს განიხილავდნენ თუ არა შესაბამისი ორგანოები ვარაუდს, რომ შესაძლოა ვერ მომხდარიყო მათი დაკითხვა საქმის სასამართლოში განხილვის დროს. როდესაც საგამოძიებო ორგანოს აქვს გონივრული ვარაუდი, რომ მოწმე ვერ დაიკითხება საქმის სასამართლოში განხილვის დროს, მნიშვნელოვანია, რომ დაცვის მხარეს მიეცეს შესაძლებლობა, მოწმეს კითხვები დაუსვას გამოძიების ეტაპზე (იხ. საქმე *Schatschaschwili*, ციტირებული ზემოთ, §§ 156-57). სასამართლო ეთანხმება მომჩივანს იმასთან დაკავშირებით, რომ ორი მოწმე დაიკითხა მაგისტრატი მოსამართლის წინაშე, ვინაიდან, აზერბაიჯანში მათი გარდაუვალი დაბრუნების გათვალისწინებით, პროკურატურის ორგანოებმა ჩათვალეს, რომ არსებობდა მათი ჩვენებების დაკარგვის საფრთხე. ამას მოწმობს თავად ბრალდების მხარის შუამდგომლობის დასაბუთება მაგისტრატი მოსამართლისადმი აღნიშნული ორი მოწმის დაკითხვის შესახებ (იხ. მე-10 პუნქტი ზემოთ). ასეთ ვითარებაში მით უფრო მნიშვნელოვანი იყო, რომ შესაბამის ორგანოებს სათანადოდ მიეცათ მომჩივნისთვის შესაძლებლობა, რომელიც გათვალისწინებულია შიდასახელმწიფოებრივი კანონმდებლობის დებულებებით, რომ გამოეკითხა ორი მთავარი მოწმე გამოძიების ეტაპზე მომჩივნის ან/და მის მიერ არჩეული ადვოკატის თანდასწრებით. მათ მიერ განხორციელებული მოქმედებით მათ გასწიეს პროგნოზირებადი რისკი, რომლის მატერიალიზებაც შემდგომ მოხდა, რომ ბრალდებული ვერ დაკითხავდა დაზარალებულს და მის დას საქმის წარმოების ვერცერთ ეტაპზე (გამომძიებელი მოსამართლის წინაშე ბრალდების მხარის მოწმეთა დაკითხვისას ადვოკატის დასწრების მნიშვნელობასთან დაკავშირებით იხ. საქმე *Hümmer*, ციტირებული ზემოთ, §§ 43 და 48).

55. დაბოლოს, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, სასამართლო აღნიშნავს, რომ საქმის სასამართლოში განხილვის დროს ეროვნულმა სასამართლოებმა ვერ უყურეს მაგისტრატი მოსამართლეების წინაშე მოწმეთა დაკითხვის ვიდეოჩანაწერებს, რადგან ასეთი ვიდეოჩანაწერები არ გაკეთებულა (იხ. მე-11 პუნქტი ზემოთ). როგორც აღნიშნულია საქმეში *Schatschaschwili* (ციტირებული ზემოთ, § 127), სხვადასხვა სამართლებრივ სისტემაში პირველი ინსტანციის სასამართლოებს აქვთ აღნიშნულის შესაძლებლობა, რაც საშუალებას აძლევს მათ, ისევე როგორც დაცვისა და ბრალდების მხარეებს, რომ დააკვირდნენ მოწმის ქცევას დაკითხვის დროს და შეიქმნან უფრო ნათელი წარმოდგენა მოწმის სანდოობაზე. განსახილველ საქმეში არც მომჩივანს და არც მოსამართლეებს არ მიეცათ ამის შესაძლებლობა (მაგალითად, იხ. საქმე *Blokhin*, ციტირებული ზემოთ, § 215; ასევე იხ. საქმე *Chernika v. Ukraine*, no. 53791/11, § 73, 2020 წლის 12 მარტი).

iii. მთლიანობაში სასამართლო პროცესის სამართლიანობის შეფასება

56. მთლიანობაში სასამართლო პროცესის სამართლიანობის შეფასებისას, ყველა ზემოაღნიშნული ფაქტორის გათვალისწინებით, განსაკუთრებით ბ.ბ.-ს დანიშვნის ფორმისა და მოწმეთა დაკითხვაში მისი მონაწილეობის ისე, რომ მომჩივანმა არ იცოდა ამის შესახებ, იმ ორი მოწმის ჩვენების გადამწყვეტი ხასიათის, რომლებიც არ ესწრებოდნენ საქმის სასამართლოში განხილვას, სხვა დამადანაშაულებელი მტკიცებულებების სიმწირის, ასევე იმ პროცედურული ღონისძიებების არარსებობის, რომლებიც მოახდენდა საქმის სასამართლოში განხილვაზე მოწმეთა უშუალოდ დაკითხვის შესაძლებლობის არარსებობის კომპენსირებას, სასამართლო ასკვნის, რომ ყოველივე ამან იმდენად უარყოფითად იმოქმედა მომჩივნის დაცვის უფლებებზე, რომ შეარყია მთლიანობაში სასამართლო პროცესის სამართლიანობა. შესაბამისად, აღნიშნულთან დაკავშირებით, სასამართლო ადგენს კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელი პუნქტისა და მე-3 პუნქტის (c) და (d) ქვეპუნქტების დარღვევას.

II. კონვენციის 41-ე მუხლის გამოყენება

57. კონვენციის 41-ე მუხლის თანახმად:

„თუ სასამართლო დაასკვნის, რომ დაირღვა კონვენციით ან მისი ოქმებით გათვალისწინებული უფლება, ხოლო შესაბამისი მაღალი ხელშემკვრელი მხარის შიდა სამართალი დარღვევის მხოლოდ ნაწილობრივი გამოსწორების შესაძლებლობას იძლევა, საჭიროების შემთხვევაში, სასამართლო დაზარალებულ მხარეს სამართლიან დაკმაყოფილებას მიაკუთვნებს“.

A. ზიანი

58. მომჩივანმა მოითხოვა 5 000 (ხუთი ათასი) ევრო მორალური ზიანის ასანაზღაურებლად.

59. მთავრობამ განაცხადა, რომ მომჩივანმა ვერ დაასაბუთა ემოციური ტრავმა, რომელიც სავარაუდოდ მან განიცადა სადავო სისხლის სამართლის საქმის წარმოების გამო. ალტერნატიულად, მთავრობა ამტკიცებდა, რომ, დარღვევის დადგენა თავისთავად წარმოადგენს მომჩივნისთვის მიყენებული მორალური ზიანის საკმარის სამართლიან დაკმაყოფილებას.

60. ზემოაღნიშნული დარღვევის ხასიათის გათვალისწინებით, სასამართლო ასევე ადასტურებს, რომ მომჩივანს მიადგა მორალური ზიანი, რომლის კომპენსაციაც მხოლოდ დარღვევის დადგენით შეუძლებელია. სამართლიან საფუძველზე საკუთარი შეფასებით, სასამართლო ადგენს მომჩივნისთვის მორალური ზიანის ანაზღაურებას 1200 ევროს ოდენობით, რასაც უნდა დაემატოს ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც შესაძლოა დაეკისროს მომჩივანს.

B. ხარჯები და დანახარჯები

61. მომჩივანს არ მოუთხოვია მის წარმომადგენლობასთან დაკავშირებული ხარჯებისა და დანახარჯების ანაზღაურება.

ამ მოტივით, სასამართლო ერთსულოვნად

1. აცხადებს საჩივარს მისაღებად;
2. ადგენს, რომ ადგილი ჰქონდა კონვენციის მე-6 მუხლის 1-ელი პუნქტისა და მე-3 პუნქტის (c) და (d) ქვეპუნქტების დარღვევას;
3. ადგენს,
 - a. რომ მოპასუხე სახელმწიფო ვალდებულია, სამი თვის განმავლობაში მას შემდეგ, რაც წინამდებარე გადაწყვეტილება გახდება საბოლოო კონვენციის 44-ე მუხლის მე-2 პუნქტის შესაბამისად, მორალური ზიანის ასანაზღაურებლად მომჩივანს გადაუხადოს 1 200 (ათას ორასი) ევრო, რასაც უნდა დაემატოს ნებისმიერი გადასახადი, რომელიც შესაძლოა მას დაეკისროს;
 - b. რომ ზემოხსენებული სამთვიანი ვადის ამოწურვიდან თანხების სრულად გადახდამდე, ზემოთ აღნიშნულ გადასახდელ თანხას დაერიცხება მარტივი პროცენტი იმ განაკვეთით, რომელიც შეესაბამება საჯარიმო პერიოდში მოქმედ „ევროპის ცენტრალური ბანკის“ ზღვრულ სასესხო განაკვეთს, რომელსაც დაემატება სამი საპროცენტო პუნქტი.
4. უარყოფს მომჩივნის მოთხოვნას სამართლიანი დაკმაყოფილების დანარჩენ ნაწილში.

შესრულებულია ინგლისურ ენაზე და მხარეებს წერილობით ეცნობათ 2023 წლის 29 ივნისს, სასამართლოს რეგლამენტის 77-ე წესის მე-2 და მე-3 პუნქტების შესაბამისად.

მარტინა კელერი
სექციის განმწესრიგებლის მოადგილე

კარლო რანზონი
თავმჯდომარე